

• • • • •

Obsah

zuzana čaputová	12
Pracujeme proti únosu štátu	
emília vášáryová	28
Neprestaňme tiahnuť k dobru	
martin macko	42
Referendum nám pomohlo	
jefim fištejn	60
Putin o Ukrajinu zakopne	
václav malý	80
Veľká noc je sloboda	
petra vajdová	96
Úspech teší, ale hľadám iné	
martin c. putna	114
Pokánie je to najsilnejšie	
ľubomír višňovský	136
Ešte raz omamný potlesk doma	
christoph schönborn	150
Čo sa to, prosím vás, stalo?	
andrej kiska	166
Máme potenciál, ale je nevyužitý	
milan ondrík	180
Mám úspech, ale aj prázdno	
lucia nicholson	194
SaS sa voči fašistom vymedzí	

• • • • •

Tajomstvo rozhovoru

Vždy som mal pocit, že v rozhovore povieme o sebe viac, než v akokoľvek úprimne napísanom texte. Zoči-voči inému človeku sme vo výpovediach konkrétnejší, a preto lepšie pochopiteľní. A dobré otázky z nás vydolujú aj to, čo by sme sami nenapísali, takže o sebe a svete viac prezradíme.

Po 25 novinárskych rokoch sa mi naozaj zdá, že rozhovor otvára dušu respondenta viac než samota písania. Ale prečo je potom tak veľa rozhovorov, ktoré len vyplňajú novinový papier či rozširujú prázdnotu internetu? A v čom je vlastne tajomstvo tých lepších?

V Lidových novinách, Slobodnej Európe, Domine, .týždni a .*pod lampou* som urobil stovky rozhovorov. Keď som po rokoch rozmýšľal, čím sa líšili tie vydarené od tých slabších, prišiel som na to, že jedinou podmienkou. A nie je ňou ani moja príprava, ani respondentova vyjadrovacia schopnosť či intelekt. To, čo urobilo z bežného rozhovoru udalosť, bola najmä moja ochota počúvať.

Znie to málo objavne a dosť nelogicky. Veď predsa každý, kto robí rozhovor, je nútený počúvať. Lenže mňa tie roky naučili, že existujú rôzne počúvania. Poznám novinárov, možno je ich dokonca väčšina, ktorí po položení otázky vôbec nevnímajú odpoveď. Dokonca sa ani nepozerajú svojmu hostovi do očí, pretože to, čo hovorí a ako to hovorí, ich zaujíma menej ako ich nasledujúca, vopred pripravená otázka.

Naučil som sa, že takto dobrý rozhovor nikdy nevznikne. Viem už, že ak mi má ktokoľvek niečo autentické povedať, musí najprv získať pocit, že ma zaujíma ako človek, že nie je pre mňa len ďalší z radu, že nie je prostriedkom ani pracovnou

povinnosťou, ale že je cieľom. A že POČÚVAM, čo mi hovorí a ako mi to hovorí.

Najskôr mi to šlo ťažko. Obával som sa napríklad, že ak sa príliš započúvam do odpovedí, stratím niť vlastných otázok, takže príde trápne ticho. Veľmi som sa mýlil. Ak pozorne počúvam, ticho po dobrej odpovedi je blahodarné. Dnes si práve toto ticho najviac užívam.

Ešte dôležitejšie, než odvaha na tvorivé ticho, je však ono počúvanie. Ak by som mal pomenovať svoje top tajomstvo dobrého rozhovoru, je ním práve toto – hodina či dve sústredného vnímania človeka oproti mne. Nielen jeho slov. Aj tónu, mimiky, meniaceho sa výrazu. Robí to zázraky – asi sme natoľko smädní po záujme, a tak málo počúvaní, že ak zažijeme aspoň ich záblesk, ochotne otvárame aj svoje tajné komnaty. Až vtedy vzniká ROZHOVOR.

Ľudí z tejto knihy som sa snažil sústredene počúvať. A oni prehovorili.

Štefan Hríb

Pracujeme proti únosu štátu

Trinášť rokov sa venovala boju proti nezákonnej skládke v Pezinku. Vraví, že to nebol stratený čas. Teraz pôsobí vo Via Iuris, aby pomohla zmeniť našu justíciu. A vraví, že zmena sa už deje. Zuzana Čaputová.

Minulý týždeň mi prezident povedal, že za jeden zo svojich najväčších úspechov svojho doterajšieho pôsobenia vo funkcii považuje, že v justícii sa niečo mení. Mne sa pritom dlhé roky zdá, že sa stav skôr zhoršuje. Vykazoval rok 2014 znaky toho, že spravodlivosť na Slovensku sa zlepšuje?

Uplynulý rok vykazoval znaky toho, že situácia sa konsoliduje.

.....

Konsoliduje?

Vznikli predpoklady na to, aby sa veci mohli zmeniť k lepšiemu. Zmenilo sa zloženie Súdnej rady, prišlo aj k zmene jej čelného predstaviteľa, ktorý bol predtým predsedom Najvyššieho súdu aj Súdnej rady. Bol nahradený dvoma osobami, s ktorými sú spojené isté očakávania. A nie sú to osoby, ktoré by v minulosti ako politickí nominanti zastávali funkcie napríklad v exekutive, ako Štefan Harabin, keď bol ministrom. Na reálne zmeny si musíme počkať.

.....

Už tam nie je Harabin, ale pani Bajánková a tá druhá. Ako sa vôbec volá?

(Dlhé ticho.) Švecová.

.....

No, presne toto je problém. Čo o nich vôbec vieme, okrem toho, že nehovoria vulgárne a neboli v žiadnej politickej strane? Prejavili sa za 25 rokov verejne smerom k spravodlivosti?

Je pravda, že neboli súčasťou krídla, ktoré otvorene kritizovalo pomery v justícii. Zároveň sa však nová predsedníčka Najvyššieho súdu pani Švecová ešte pred voľbou jednoznačne vyhranila voči Štefanovi Harabinovi. Takisto doktorka Bajánková – veď už len fakt, že išla kandidovať proti Ha-

rabinovi, svedčí o istej dávke odvahy. Ale áno, súhlasím, že predtým sme ich z hľadiska reflexie stavu súdnictva veľmi nevnímali.

.....

Nebola pani Bajánková tou osobou, ktorú chcel do Súdnej rady namiesto Harabina dosadiť Smer?

Je pravda, že bola nominantkou ministra spravodlivosti. No nepochybne si to vyžadovalo aj jej rozhodnutie.

.....

Keď bolo jasné, že je nominantkou vlády a vyhrá, asi nepotrebovala veľa odvahy.

Úplne jasné to až do poslednej chvíle nebolo.

.....

Mimochodom, vieme, či tieto dve panie nepodali hanebné diskriminačné žaloby pre nižšie platy?

Ak mám správne informácie, tak podali, ale sú v skupine tých, ktorí tie žaloby stiahli.

.....

V čase, keď sa tieto žaloby podávali, sa to ľuďom, ktorí sa v justícii vyznajú, zdalo úplne bláznivé. Niektorí sudcovia tu chcú neuveriteľne veľa peňazí zo štátneho rozpočtu za to, že nemajú rovnaký plat ako ich kolegovia zo špecializovaného trestného súdu. Naozaj si mám myslieť, že takéto sudkyne sú nádejou na zmenu k lepšiemu?

Rozumiem tejto argumentácii. No dávam si pozor, aby som si na základe jedného úkonu nevytvorila názor, že niekto je nevhodný na takúto pozíciu. Viem si predstaviť osoby, ktoré by dokázali robiť radikálnejšie zmeny. Zároveň si však myslím, že na základe ponuky, ktorá na tieto posty bola, bol dosiahnutý dobrý výsledok. Zatiaľ by som preto bola zdržanlivá.

Existujú dva modely, ako sa to môže skončiť. Jeden je „model Michal Kováč“ – zakladateľ HZDS, ktorý bol okolnosťami donútený prekročiť svoj tieň. V druhom modeli necivilizovaného grobiana nahradí niekto síce slušnejší, no páchajúci podobné veci, akurát menej viditeľné. Prečo by toto mal byť ten prvý model?

Ja som iba zdržanlivá voči vytváraniu si názoru. Tvorím si ho až na základe konkrétnych faktov. A predsa len vnímam, že nastali pozitívne zmeny. Štandardizujú sa kritériá na výber sudcov, obnovila sa potrebná debata o novom etickom kódexe, vybrali sa dobrí kandidáti do medzinárodných súdnych inštitúcií. Prvé kroky, ktoré rada v novom zložení urobila, tiež vnímam ako dobré.

.....

Dlhé roky je v justícii viditeľný problém rodinkárstva. Idú prvé kroky aj týmto smerom?

Doteraz bol výklad právomocí Súdnej rady v tejto oblasti vágny a široký. Takáto nejasnosť potom mohla napomáhať rodinkárstvo. Spresňujú sa právomoci, v ktorých rámci rada rozhoduje o kandidátovi a posúva návrh na jeho vymenovanie prezidentovi. Nová rada považuje výber sudcov za dôležitú vec a chce limitovať možnú svojvoľnú interpretáciu svojich právomocí.

.....

Koľko členov má táto Súdna rada?

Osemnásť plus predsedníčka.

.....

Keď to poviem novinársky – ako môžu v Súdnej rade prechádzať progresívne návrhy, keď tam progresívni sudcovia zjavne nemajú väčšinu?

To, čo napríklad my dvaja považujeme za progresívne, nemusí byť nevyhnutne neprijateľné pre ľudí, ktorých za progresívnych nepovažujeme.

.....

Problematika justície je extrémne ťažká. Nie preto, že by sa nedali napísať zákony alebo postupy. Preto, lebo sa v nej kumuluje veľa záujmov. Na to, aby to nejaký jednotlivec alebo dokonca štát zmenil, by nestačilo ani to, keby boli všetci sudcovia názorovo progresívni. Museli by to byť skutočne odvážni ľudia. Kozmetické zmeny sú fajn, no už vyše dvadsať rokov sa tu hrá o podstatu štátu. Majú na to títo ľudia v Súdnej rade?

Súhlasím s tvrdením, že to, či bude nejaká oblasť fungovať, je z osemdesiatich percent o ľuďoch a len z dvadsiatich o systéme. Napriek tomu vo Via Iuris nechceme rezignovať na zlepšovanie systému. Práve ten môže zúžiť priestor na svojvôľu, a teda na ľudské zlyhanie. Jedna osoba neurčuje kvalitu súdnej moci, ale som presvedčená, že jedna osoba môže ovplyvniť celú atmosféru vnútri súdnej moci, ako i dôveru verejnosti. Aj keď si naozaj nemyslím, že výmena na čele zvráti situáciu v súdnictve. Tá je závislá od jednotlivých sudcov.

.....

Aj jedna osoba by mohla začať meniť celý systém, len by to musel byť niekto, ako v Česku povedzme Lenka Bradáčová. No u nás sa na vrchol dostávajú buď úplní primitívi, alebo prinajlepšom nevýrazní ľudia. Vtedy sme spokojní. Čo môžu takíto ľudia zmeniť?

Zmena môže prísť aj od jednotlivcov zo Súdnej rady. Sú tam aj ľudia, ktorých považujem za múdrych a výrazných.

.....

Koľko je v Súdnej rade reformných členov?

Povedzme, že minimálne tretina.